

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ
ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ (ΕΔΙΠ)

14^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ

"Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ
Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ"

11th Symposium
"Survival is Not Enough" - Athens

ΣΑΒΒΑΤΟ 3 ΜΑΡΤΙΟΥ 2018

ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο Αρχαίος Ελληνικός Πολιτισμός, όπως κάθε πολιτισμός και φυσικό φαινόμενο, ακολουθεί την πορεία της γνωστής καμπύλης η οποία χαρακτηρίζεται από **Αρχή** (γέννηση), **Ακμή** (πρόοδο) και **Τέλος** (θάνατο): Τα σημεία αναφοράς για ένα φαινόμενο είναι η γέννηση και ο θάνατός του. Μεταξύ των δύο αυτών σημείων, λαμβάνουν χώρα γεγονότα σημαντικά ή ασήμαντα, που είναι δυνατό να κρατούν ή όχι, ζωντανή την ανάμνηση του φαινομένου και πέραν του αναφερόμενου τέλους του.

Με το θάνατό του ένα φαινόμενο ή δεν αφήνει πίσω του ίχνη ικανά να αξιολογηθούν ως σημαντικά για τον άνθρωπο στο διάβα του χρόνου, ή άλλοτε τα έργα του εκπέμπουν τόσο ισχυρά μηνύματα που συνεχίζουν να αποτελούν πηγή έμπνευσης και σημείο αναφοράς διαχρονικά.

Η Αρχαία Ιατροφιλοσοφική Γραμματεία, μπόρεσε να μετατοπίσει το διάστημα μεταξύ των σημείων αναφοράς της, και να διατηρήσει ζωντανή την αρχή και την ακμή της (τη δράση της) ανά τους αιώνες. Με αυτήν την αλλαγή, στο ενδιαμέσο της ζωής της σημαίνει ότι το φαινόμενο ξεπέρασε το θάνατο μέσω του έργου που άφησε πίσω του¹.

Αλλά ας δούμε καλύτερα τα γεγονότα αυτά με ένα παράδειγμα. Οι ασχολούμενοι με την Αρχαία Ελληνική Ιατρική γνωρίζουν την ακμή της, πλην όμως λίγοι γνωρίζουν με ακρίβεια, την εξέλιξη των γεγονότων που σημειώνονται διαχρονικά. Με άλλα λόγια, πότε ακριβώς έκανε την εμφάνιση της (γέννηση), ποια ήταν τα κύρια στάδια της διαδρομής της (διάμεση ζωή) και πότε ήλθε το υποτιθέμενο τέλος της (θάνατος). Η ακριβής γνώση των γεγονότων είναι συνάρτηση του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει το προσφερόμενο έργο. Βέβαια, εδώ πρέπει να αναλύσουμε τι σημαίνει ο όρος **συνέχεια**². Είναι ένας σύνθετος όρος και προκύπτει από το **συν** και **έχω**. Η λέξη **συν-έχω** σημαίνει έχω μαζί, όπως το εργαζομαι συν-εργάζομαι. Αν η Αρχαία Ελληνική Ιατρική έμενε στο **έχω**, αυτό θα σήμαινε ολοσχερή διακοπή, κάθε αναφοράς μετά το θάνατό της, επειδή δεν θα ήταν δυνατή η συνέχιση της αποτίμησης του έργου της. Επέλεξε όμως το **συν-έχω το συν**, εκφράζει το επιπλέον της αξίας της προσφέροντας το έργο της στην ανθρωπότητα για να υπάρχει συνέχεια. Απέφυγε δηλαδή τον εγκλωβισμό της στο παρόν και απετέλεσε μια διαχρονική ιατρική, κοινωνική και πολιτισμική αξία. Επιβεβαίωσε έτσι:

Την Οικουμενικότητα των αξιών

Στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε αλλά και να ερμηνεύσουμε τις σχέσεις της Αρχαίας Ελληνικής Ιατρικής με τη σύγχρονη και ιδιαίτερα με την παράμετρο που αναφέρεται στην υποτιθέμενη παρακμή της συχνά πετάμε μαζί με τα απόνερα και το μωρό της³. Ένας αντικειμενικός αναγνώστης-ερευνητής αντιλαμβάνεται την ποιότητα του περιεχομένου της και προχωρά στο επόμενο στάδιο που είναι η αναγνώριση των μεγάλων θεματικών αξιών που εκφράζει. Η επιμέλεια με την οποία διεξέρχεται όλες τις πρακτικές και θεωρητικές πυκνές της τον οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι σύγχρονες ανακαλύψεις προσέθεσαν πολλά στην αρχική της δομή και γνώση, αλλά δεν άλλαξαν την κωδικοποίηση της Ιατρικής όπως την είχαν συλλάβει οι Αρχαίοι φιλόσοφοι και ο Ιπποκράτης.

Η προσαρμογή της παγκοσμιοποιημένης Ιατρικής στις αξίες των Ιπποκρατικών γιατρών αποτελεί βασικό κεφάλαιο στην αναγνώρισή της όταν στις μέρες μας το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας της Ιατρικής παραμένει ανεκμετάλλευτο στις βιβλιοθήκες μερικών γιατρών, ιστορικών και φιλόλογων. Η τοποθέτηση της Αρχαίας Ελληνικής Ιατρικής στο ιστορικό πλαίσιο που ανήκει έχει ανάγκη από την προσφορά όλων των νέων οι οποίοι θα βοηθήσουν στην ευρύτερη διάδοσή της. Πολλά από τα Αρχαία κείμενα πρέπει να διαβαστούν και να ξαναδιαβαστούν, αν θέλει ο αναγνώστης να του αποκαλύψουν το βαθύτερο νόημά τους. Έργο δύσκολο αν αναλογιστούμε ότι το πλείστον των γιατρών δεν έχουν προηγούμενη επαφή με την ιστορία της Επιστήμης και της Τέχνης τους. Πολλοί υποστηρίζουν ότι τα Αρχαία κείμενα είναι δύσκολα στην πρόσληψή τους από το σημερινό γιατρό, όχι μόνο γλωσσικά αλλά και

νοηματικά. Έτσι, κάτι που συνέβη σε μια άλλη χρονική στιγμή δεν είναι εύκολα κατανοητό από το σημερινό αναγνώστη. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι:

Δεν τους συγκινεί όλους με τον ίδιο τρόπο.

Οι νεότερες γενιές οι οποίες δεν έχουν διαβάσει τα κείμενα αυτά πρέπει να τα δουν σαν μια ευκαιρία να γνωρίσουν το δικό τους εσωτερικό κόσμο, τον κόσμο της Επιστήμης τους. Να τον γνωρίσουν από το ξεκίνημά του για να μπορέσουν να εμπνευστούν και να προγραμματίσουν τη δική τους πορεία.

Άλλωστε, κάθε μελέτη ή συζήτηση που αναφέρεται στην εξέλιξη της Ιατρικής επιστήμης αρχίζει από την Αρχαία Ελληνική Ιατρική. Έτσι, αναλύοντας τις εξελίξεις της Ιατρικής κατά τους τελευταίους τρεις αιώνες σε σχέση με την Αρχαία Ιατρική διαπιστώνουμε ότι⁴:

1. Όπως ο Ιπποκράτης άλλαξε τη ροή της ιστορίας της ιατρικής, έτσι, και τους τελευταίους αιώνες την πρόοδο της επιστήμης προώθησαν επαναστατικά πνεύματα.
2. Πολλές φορές οι ανακαλύψεις από μεγάλους επιστήμονες ήλθαν σε σύγκρουση με ιδεολογίες και θρησκευτικά δόγματα.
3. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι η σημερινή γνώση είναι διαφορετική και πιο πολύπλοκη από αυτήν που μπορούν να αντιληφθούν οι αισθήσεις μας⁵.

Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η εικόνα του τέλειου γιατρού συμπληρώνεται από την παρουσία τριών βασικών παραμέτρων που τη χαρακτηρίζουν. Αυτές είναι εκείνες:

Του Δασκάλου, Του Ερευνητή και, Του Κλινικού γιατρού.

Στην πραγματεία της Ιπποκρατικής Συλλογής *Παραγγελίαι* (§6) αναγνωρίζουμε μια παρόμοια εικόνα του Ιπποκρατικού γιατρού. Είναι η εικόνα του γιατρού ο οποίος έχει υποχρέωση να ερευνά για την πρόοδο της τέχνης, αλλά και να διδάσκει, να εισάγει τους μαθητές του αυτούς που επιθυμούν να μάθουν την Ιατρική.

***(§6) Τῆς δ' ἐπικαρπίας, μὴ ἄνευ τῆς ἐπισκευαζούσης
πρὸς μάθησιν ἐπιθυμίας.***

***(§6) Το ενδιαφέρον σας για
τα εισοδήματα πρέπει να συνοδεύεται από
την επιθυμία για προαγωγή των γνώσεων.***

(Μτφρ. Αποστολίδη⁴)

Βιβλιογραφία

1. Διαμαντόπουλος Αθ. Γούδας Π. Ωραιόπουλος Δ. Τριάντα-έξι Ιπποκρατικοί Αφορισμοί με Νεφρολογικό ενδιαφέρον στον 12^ο τόμο πρακτικών ΕΔΙΠ: Η σχέση του σύγχρονου γιατρού με τις Ιπποκρατικές αρχές και την ιστορία της επιστήμης του. Επιμέλεια: Π.Ν. Ζηρογιάννης, Ευάγ. Βογιατζάκης. Αθήνα 2016.
2. Βικιπαίδεια.
3. Ζηρογιάννης Π.Ν. Η γέννηση και η φημιλογούμενη παρακμή της Αρχαίας Ελληνικής Επιστήμης. Στον 13^ο τόμο πρακτικών ΕΔΙΠ. Καταγωγή και σχέση της αρχαίας με τη σύγχρονη ιατρική επιστήμη και τέχνη. Επιμέλεια: Π.Ν. Ζηρογιάννης, Ευάγ. Βογιατζάκης. Αθήνα 2017.
4. Αποστολίδης Δ.Π. Ο Ιπποκράτης στην ιατρική της εποχής μας. Εκδόσεις ΣΤΙΓΜΗ. Αθήνα 2005.
5. Bowler P.J. και Morus I.R. Η ιστορία της νεότερης επιστήμης. Μια επισκόπηση. Μτφρ. Σπυροπούλου Βαρβάρα. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2014.

Για την Οργανωτική Επιτροπή

Ο Γεν. Γραμματέας
Ευάγγελος Βογιατζάκης

Ο Πρόεδρος
Πάνος Ν. Ζηρογιάννης

ΣΑΒΒΑΤΟ 3 ΜΑΡΤΙΟΥ 2018

08:00 - 09:00 Προσέλευση - Εγγραφές

09:00 - 09:30 Τελετή Έναρξης - Χαιρετισμοί

Πρόεδρος Ε.Δ.Ι.Π.: **Π.Ν. Ζηρογιάννης**

Διευθυντής Κλινικής Γένεσις Αθηνών: **Κ. Πάντος**

Αντιπρόεδρος Ιδρύματος Λούρου: **Αθ. Διαμαντόπουλος**

Πρόεδρος Διεθνούς Ιπποκρατείου Ιδρύματος: **Σ. Γερουλάνος**

Πρόεδρος Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ομοτίμων Καθηγητών: **Δ. Κόκκινος**

Πρόεδρος Ι.Σ.Α.: **Γ. Πατούλης**

Πρόεδρος Π.Ι.Σ.: **Μ. Βλασταράκος**

Αντιπρύτανης Ε.Κ.Π.Α.: **Γ.Κ. Ζωγράφος**

09:30 - 10:30 **Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ (I)**

Προεδρεύουν: **Ι. Υφαντόπουλος, Δ. Παπαντωνάτος**

Εισηγήσεις:

- Η διαχρονική εξέλιξη της έννοιας της επιστήμης
Μ. Καλιεντζίδου
- Η άσκηση της Ιατρικής στο Μεσαίωνα
Ν. Γαλανάκης
- Η διαδρομή της Αρχαίας Ελληνικής Ιατρικής στον Ισλαμικό κόσμο
Χ. Μπαρτσόκας, Α. Καντρέ
- Η στροφή και οι κατευθύνσεις της Δυτικής Ιατρικής
Ε. Κουμαντάκης

10:30 - 10:45 Συζήτηση

10:45 - 11:45 **Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ (II)**

Προεδρεύουν: **Α. Πολυδώρου, Μ. Ριχάνα**

- Ιπποκράτειο Πνεύμα: τι σημαίνει
Αθ. Διαμαντόπουλος
- Η εξέλιξη των νοσοκομείων
Θ. Μουντοκαλάκης
- Αποτίμηση της προσφοράς του Ιατρού της γυναίκας ιατρού στη νεότερη και σύγχρονη Ελλάδα.
Σχολιασμός της επιλογής της ειδικότητας
Χ. Σπηλιοπούλου
- Τα όνειρα στην ελληνική αρχαιότητα κι ένα σκόλιο από τη σύγχρονη μεταψυχολογία
Αθ. Καραβάτος

ΞΑΒΒΑΤΟ 3 ΜΑΡΤΙΟΥ 2018

11:45 - 12:00 **Συζήτηση**

12:00 - 12:15 **Διάλειμμα**

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΚΗΡΥΚΩΝ

12:15 - 12:45 **Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ (III)**

Προεδρεύουν: Γ. Δαΐκος, Λ. Σάββα

- Ένα ιατρικό κείμενο της βιβλιοθήκης του Βησσαρίωνος **Μ. Μαρσέλος**
- Η Ιατρική στην εποχή της υψηλής τεχνολογίας **Δ. Καρδαμάκης**

12:45 - 14:00 **ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ**

Προεδρεύουν: Π.Ν. Ζηρογιάννης, Ε. Βογιατζάκης, Αθ. Διαμαντόπουλος

ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗ ΣΕ ΚΗΡΥΚΑ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Του Καθηγητή Μ. Μαρσέλου

Τον υποψήφιο κήρυκα παρουσιάζει ο Π.Ν. Ζηρογιάννης

Του Καθηγητή Δ. Καρδαμάκη

Τον υποψήφιο κήρυκα παρουσιάζει ο Αθ. Διαμαντόπουλος

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Π.Ν. Ζηρογιάννης
Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Αθ. Διαμαντόπουλος
Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Γ. Δαΐκος
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	Ε. Βογιατζάκης
ΕΙΔ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	Λ. Σάββα
ΤΑΜΙΑΣ	Ρ. Μωρίς
ΕΦΟΡΟΣ ΔΗΜ. ΣΧΕΣΕΩΝ	Δ. Παπαντωνάτος
ΜΕΛΗ	Ε. Κουμαντάκης Α. Πολυδώρου
ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ	Ι. Υφαντόπουλος Κ. Σφακιανούδης

SURVIVAL IS NOT ENOUGH

Για πολλοστή φορά η φιλόξενη ΕΔΙΠ δέχεται να συστεγάσει στη ετήσια εκδήλωσή της την Ελληνική συμμετοχή στη κίνηση Survival is not Enough. Η σειρά αυτών των εκδηλώσεων ξεκίνησε πριν από δέκα χρόνια με πρωτοβουλία του Ομοτίμου Καθηγητή του Πανεπιστημίου της Νεαπόλεως Ιταλίας και Κήρυκα του Ιπποκρατείου Πνεύματος Natale de Santo. Η αρχική ιδέα ήταν να συσχείζονται χρονικά με την Παγκόσμια Ημέρα του Νεφρού, απομακρυνόμενες όμως από το καθαρά κλινικό πεδίο.

Η φιλοδοξία ήταν να προπαγανδίζουν την άποψη πως δεν αρκεί η απλή επιβίωση των νεφροπαθών ασθενών αλλά χρειάζεται και υψηλή ποιότητα ζωής σε όλα τα πεδία της έκφρασής της. Η ιδέα αγκαλιάστηκε από μεγάλα νεφρολογικά κέντρα και Πανεπιστήμια σε πολλές χώρες της Μεσογείου. Κάθε χρόνο οργανώνονται εκδηλώσεις περί τον Μάρτη με συμμετοχή πολλών προσωπικοτήτων από τον Ακαδημαϊκό, ιατρικό και κοινωνικό χώρο. Το σίγμα έχει πλέον καθιερωθεί.

Η ΕΔΙΠ εφέτος υιοθέτησε μια φαινομενική απόκλιση από τα προηγούμενα. Πιστεύει πως η ποιότητα ζωής των ασθενών δεν μπορεί να αναπτύσσεται χωρίς την ποιότητα ζωής των ιατρών. Μέσα στους δύσκολους καιρούς που περνά η πατρίδα μας εν συνόλω, και ο ιατρικός κόσμος ειδικότερα, ο αγώνας για την καθημερινή μας επιβίωση είναι συνεχής και μας περισπά από άλλες προτεραιότητες. Θα πρέπει όμως κάποια στιγμή και εμείς οι ιατροί να μην πασχίζουμε απλά να επιβιώνουμε. Να στοχεύουμε να ζήσουμε πλήρως την ζωή μας. Μ' αγάπη για τους γύρω μας, για την φύση, για τις παρέες, τις τέχνες, την επιστήμη, την Πίστη μας. Να χαρούμε και να ζήσουμε έντονα με ακεραιότητα και ενθουσιασμό όλα όσα μας παρέχονται χωρίς αντάλλαγμα. Αυτό που ο Ιπποκράτης αποκαλούσε «Αγνός βίωσω». Η προσεχής εκδήλωση που έχει σαν θέμα την σχέση του Ιατρού με την Ιπποκρατική Ηθική, την Κοινωνία, την Ιστορία της Τέχνης του είναι ακριβώς το περιεχόμενο της επιμονής στην αναζήτηση της Ζωής και όχι μόνο της Επιβίωσης. Μια διαφορετική αλλά απαραίτητη προϋπόθεση του Survival is not Enough και των ασθενών μας.

Θανάσης Διαμαντόπουλος

Αμ. Καθηγητής Ιατρικής,
Νεφρολόγος/ Αρχαιολόγος

Υπεύθυνος Ελληνικού Τμήματος του Survival is not Enough

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

Θεσσαλονίκης 12, 153 44 Γέρακας
Tηλ.: 210 6048260, **Fax:** 210 6047457
E-mail: mschismenou@free-spirit.gr

ΤΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ**

Παπανικολή 10
Χαλάνδρι
15232 Αθήνα